

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
MINISTRIA E ARSIMIT
DHE SPORTIT
INSTITUTI I ZHVILLIMIT TË ARSIMIT

**PROGRAMI I ZHVILLIMIT PROFESIONAL PËR EFEKT MARRJEN E
SHKALLËVE TË KUALIFIKIMIT
TË MËSUESVE TË SHKOLLAVE ARTISTIKE DEGA:
ART FIGURATIV, KOREOGRAFI, MUZIKË
2014**

1) HYRJE

Programi i zhvillimit profesional për efekt marrjen e shkallëve të kualifikimit të mësuesve shkollave artistike është hartuar nga grupi i punës, i ngritur nga Instituti i Zhvillimit të Arsimit – IZHA. Ky program u hartua për t’u ardhur në ndihmë të gjitha Drejtorive Arsimore Rajonale dhe Zyrave të Arsimit të rretheve, si dhe të gjithë mësuesve që japin mësim në shkollat artistike Kombëtare dhe jo Kombëtare, përkatësisht: Koreografi, Art figurativ, Muzikë për t’u përgatitur për testimin kombëtar për marrjen e shkallëve të kualifikimit.

Programi është zhvilluar duke iu përgjigjur kërkesave që MAS-i ka vendosur për mësuesit që kualifikohen. Programi është hartuar duke mbajtur parasysh se fushat kryesore në të cilat testohen njohuritë dhe aftësitë e mësuesve janë:

- dokumentet zyrtare¹ të cilat kanë të bëjnë me veprimtarinë mësimore – edukative të mësuesve;
- kurrikula dhe programet përkatëse (artistike);
- aspekte të pedagogjisë dhe metodologjisë në mësimdhënie-nxënie në përgjithësi si dhe të fushës artistike kua ata japin specialitetin e tyre;
- aspekte të etikës dhe komunikimit;
- aspekte të drejtshkrimit të gjuhës shqipe;
- përmbajtjen shkencore të fushës përkatëse në degët që ata kanë marrë diplomën, përkatësisht Koreografi, Art figurativ, Muzikë.

2) QËLLIMI I PROGRAMIT

Programi i zhvillimit profesional për efekt marrjen e shkallëve të kualifikimit të mësuesve të shkollave artistike është hartuar për të mbështetur dhe nxitur zhvillimin profesional të tyre. Programi është hartuar nga grupi i punës duke mbajtur parasysh përmbushjen e dy qëllimeve kryesore:

- *Së pari*, të ofrohet si një program orientues për t’u ardhur në ndihmë Drejtorive Arsimore Rajonale dhe Zyrave të Arsimit të rretheve si dhe të gjithë mësuesve të shkollave artistike, përkatësisht degët Koreografi, Art figurativ, Muzikë në arsimin parauniversitar

¹ Është fjala për të gjitha dokumentet ligjore, urdhëresat dhe udhëzimet e MAS që zbatohen në shkollë duke u përqendruar në ato të viteve të fundit.

për të realizuar veprimtaritë kualifikuese dhe trajnuese në bazë rrethi. Në këtë aspekt programi mund të plotësohet nga DAR/ZA-të përkatëse, sipas kushteve dhe mundësive konkrete.

- *Së dyti*, si një program i detyruar, veçanërisht për mësuesit që këtë vit do të marrin shkallët e kualifikimit, në mënyrë që ata të realizojnë një përgatitje gjithëvjetoje, për të përballuar me sukses kërkesat që ka testimi kombëtar për efekt marrjen e shkallëve të kualifikimit.

Programi synon:

- Rritjen e përgjegjshmërisë së mësuesve për njohjen dhe zbatimin e legjislacionit arsimor e në mënyrë të veçantë të risive të reformës arsimore edhe në shkollat artistike.
- Rritjen e aftësive dhe kompetencave profesionale të kuadrit mësimdhënës, për të ndikuar drejtpërdrejtë në rritjen e efektivitetit të procesit mësimor, drejt një mësimdhënieje të suksesshme.
- Rritjen e kompetencave profesionale dhe përgjegjshmërisë së mësuesve për domosdoshmërinë e njohjes së etikës së komunikimit dhe etikë gjatë praktikës pedagogjike.
- Rritjen e kompetencave profesionale për domosdoshmërinë e njohjes së drejtshkrimit dhe gjuhës shqipe gjatë procesit pedagogjik.
- Rritjen e përgjegjshmërisë së mësuesve për domosdoshmërinë e njohjes së koncepteve bazë dhe ligjësive shkencore të lëndës si dhe të zbatimit të tyre në praktikë, në përputhje me specifikat e moshës së nxënësve dhe të klasës ku japin mësim.
- Realizimin në praktikë nëpërmjet demonstrimit konkret të aftësive të fituara, e në mënyrë të veçantë nëpërmjet vlerësimit të arritjeve përmes testimit.

3) PËRMBAJTJA E PROGRAMIT

Programi i zhvillimit profesional për efekt marrjen e shkallëve të kualifikimit të mësuesve të fushës përkatësisht të degës Koreografi, Art figurativ, Muzikë është strukturuar sipas fushave kryesore të zhvillimit profesional, të përmendura më sipër, për të cilat testohen mësuesit. Për secilën fushë janë renditur njohuritë dhe aftësitë bazë që duhet të zotërojnë mësuesi i lëndës së degëve përkatëse që të përmbushë me sukses rubrikat e testimit.

Programi është ndërtuar duke patur si pikënisje standardet bazë të përgjithshme të mësuesit. Përshkallëzimi i kompetencave profesionale që lidhen me secilën fushë të testimit do ta ndihmojnë mësuesin që të identifikojë nevojat e tij si dhe çështjet në të cilat duhet të thellohet më shumë.

Për të qenë lehtësisht i përdorshëm, programi është paraqitur sipas një formati të caktuar. Sipas këtij formati, për secilën fushë prezantohen kompetencat që mësuesit duhet të zotërojnë në fushën e njohurive dhe aftësive si dhe literatura përkatëse rekomanduese që u vjen në ndihmë për zotërimin e këtyre kompetencave.

Fusha: Dokumentet zyrtare	
Rezultati Mësuesi do të jetë i aftë:	Literatura
<ul style="list-style-type: none"> • të njohë në mënyrë të veçantë: <ul style="list-style-type: none"> - ligjin për sistemin arsimor parauniversitar - dispozitat normative për arsimin parauniversitar. - kurrikulën e re të shkollave artistike sipas degës ku jep mësim; • të shpjegojë dhe të jetë i qartë për të drejtat dhe detyrat e nxënësit; • të shpjegojë dhe të jetë i qartë për të drejtat dhe detyrat e mësuesit; • të dijë dhe kuptojë funksionin që kanë organet kolegjiale në shkollë; • të kuptojë funksionimin e qeverisë së nxënësve dhe senatit në shkollë; • të zbatojë drejt udhëzimet e ndryshme të dala nga MASH, duke qenë të përgjegjshëm në zbatimin e kërkesave të dokumentacionit shkollor: <ol style="list-style-type: none"> 1. “Për hartimin e objektivave të arritjeve të nxënësve”. 2. “Për zhvillimin e projekteve artistike në shkollë”. 3. “Për lirinë e mësuesit në zbatimin e orëve mësimore të parashikuara në programin lëndor”. 4. Për paraqitjen e personelit të shkollës në mjediset shkollore”; • të respektojë të gjitha udhëzimet sipas kërkesave përkatëse. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ligji Nr. 69/2012 për Sistemin Arsimor Parauniversitar në Republikën e Shqipërisë. • Urdhri për miratimin e Dispozitave Normative për arsimin parauniversitar (DN), Nr 343, datë 19.08.2013. • Kodi Etik 2013 • Udhëzimi Nr. 49, dt. 27.12.2006 i MASH "Për hartimin e objektivave të arritjeve të nxënësve". • Udhëzimi Nr.38 , dt.09.10.2007 i MASH "Për zhvillimin e orëve të lira në shkollë". • Udhëzimi Nr. 35, dt.09.10.2007 i MASH “Për lirinë e mësuesit për orët mësimore të parashikuara në programin lëndor” • Udhëzimi Nr. 37, dt.09.10.2007 i MASH “Për paraqitjen e personelit të shkollës në mjediset shkollore” • Udhëzim Nr. 16, dt. 24.07.2012 për vitin shkollor 2012-2013 në sistemin arsimor parauniversitar. • Udhëzimi Nr. 21, datë 23.07.2010 “Për normat e punës mësimore edukative dhe numrin e nxënësve për klasë në institucionet e Arsimit Parauniversitar”. • Udhëzimi i Altertekstit 2010-2011 dhe Paketa informuese “Altertekst 2012” • Rregullore për procesin e maturës shtetërore 2013 në Republikën e Shqipërisë, dt. 07.01.2013 • Rregulloren Nr 4998, datë 27.07.2010 për vlerësimin e nxënësit në gjimnaz • “Kualifikimi i mësuesve” – Teste 2008, 2009, 2010”, IKT • Kuadri normativ dhe rregullues i veprimtarisë së institucioneve arsimore pasqyruar në Udhëzimin Nr. 46 ,date 23 .08.2013, “Për vitin shkollor 2013 - 2014 në Sistemin Arsimor Prauniversitar”
Fusha: Kurrikula e të tri degëve: Koreografi, Art figurativ dhe Muzikë	
Rezultati Mësuesi do të jetë i aftë:	Literatura

<ul style="list-style-type: none"> • të shpjegojë risitë e kurrikulës së re në degën përkatëse dhe si zbatohet ajo në shkollë; • të shpjegojë ndërtimin e strukturës së programeve të kurrikulës së shkollave artistike por degën që i përket, në përgjithësi dhe përkatësisht të lëndës që jep (rubrikat); • të shpjegojë ndryshimin midis objektivave të përgjithshëm të lëndës nga objektivat e përmbajtjes – (për lëndën); • të dallojë konceptet kryesore që duhet të përftojë nxënësi nga kurríkula – (për lëndën); • të dallojë aftësitë dhe kompetencat që duhet të përftojë nxënësit përmes programit të lëndës. • të përshkruajë hapat e ndjekura për realizimin e objektivave mësimore; • të planifikojë mjetet e nevojshme për realizimin e orës së mësimi, duke dhënë momentet kur i përdor ato; • të zbërthejë vlerësimin e nxënësit për degën përkatëse sipas nivele, duke përshkruar bazuar në një klasë apo temë të caktuar. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kurríkula e re e shkollave artistike, miratuar nga MASH-i Tiranë, 20.10.2010 nr.prot. 6771/20. 1. Qëllimet e arsimit profesional artistik, shkolla e mesme artistike (sipas degës). 2. Profili profesional artistik i nxënësve në përfundim të arsimit, (sipas degës) shkolla e mesme artistike. <ol style="list-style-type: none"> i. Kërkesat e pranimit të nxënësve në arsimin profesional artistik në degën “Art figurativ”, sistemi 4 vjeçar. ii. Kompetencat e përgjithshme profesionale artistike të nxënësve në përfundim të arsimit, dega “Art figurativ”, sistemi 4 vjeçar. iii. Kompetencat specifike profesionale artistike të nxënësve në përfundim të arsimit, dega “Art figurativ”, sistemi 4 vjeçar. iv. Mundësitë e arsimimit të mëtejshëm dhe të punësimit në përfundim të arsimit profesional artistik, dega “Art figurativ”, sistemi 4 vjeçar. 3. Plani mësimor, (sipas degës). 4. Udhëzime për planin mësimor, (sipas degë), sistemi 3-4 vjeçar. 5. Udhëzime për procesin mësimor, (sipas degë), sistemi 3-4 vjeçar. 6. Udhëzime për vlerësimin dhe provimet. 7. Të dhëna për “Dëftesën e Pjekurisë” që përfitohet në përfundim të arsimit profesional artistik, (sipas degë), sistemi 3-4 vjeçar. 8. Programet e përgjithshme të lëndëve: <i>teorike-artistike</i>. 9. Programet e lëndëve: <i>teorike-praktike-artistike</i>. 10. Programet e lëndës së <i>specialitetit</i>.
---	--

Fusha : Aspekte të pedagogjisë dhe metodologjisë në mësimdhënie-nxënie

<p>Rezultati Mësuesi do të jetë i aftë:</p>	<p>Literatura</p>
--	--------------------------

<ul style="list-style-type: none"> të zotërojë një larmi metodash/strategjish të mësimdhënies efikase në degën ku ai zhvillon lëndën; të planifikojë mësimin, bazuar mbi një teknikë apo metodë mësimore; të organizojë mësimin bazuar në objektiva mësimore; të hartojë një plan ditar sipas një skeme të caktuar, duke dhënë shpjegimet përkatëse; të planifikojë mësimin, bazuar mbi një teknikë apo metodë mësimore; të shpjegojë teknikat e vlerësimit për specialitetin e tij; të planifikojë mjetet e nevojshme për realizimin e orës së mësimin, duke dhënë momentet kur i përdor ato. 	<ul style="list-style-type: none"> Literaturë që ka në fokus metodat e mësimdhënies ndërvepruese, me në qendër nxënësin, metodologjinë e mësimdhënies në fushën e arteve. Udhëzues dhe materiale mbështetëse që orientojnë për hartimin e objektivave të orës së mësimin, përgatitjen e ditarit të mësuesit, organizimin e orës së mësimin.
---	---

Fusha: Aspekte të etikës dhe komunikimit

Rezultati Mësuesi do të jetë i aftë:	Literatura
<ul style="list-style-type: none"> të njohë rregullat e etikës dhe sjelljes që duhen respektuar në marrëdhënie me drejtuesit e institucionit arsimor, stafin pedagogjik, nxënësit, prindërit dhe komunitetin; të sillët në përputhje me rregullat e etikës dhe të sjelljes në marrëdhënie me drejtuesit, stafin pedagogjik, nxënësit, prindërit dhe komunitetin gjatë punës së tij brenda dhe jashtë institucionit arsimor. 	<ul style="list-style-type: none"> Kodi i Etikës së Mësuesve në Arsimin Parauniversitar publik dhe privat, i datës 12.11.2012. Literaturë dhe materiale burimore që trajtojnë çështje të etikës dhe të komunikimit.

Fusha: Aspekte të drejtshkrimit të gjuhës shqipe

Rezultati Mësuesi do të jetë i aftë:	Literatura
<ul style="list-style-type: none"> të njohë rregullat e drejtshkrimit të standardit të gjuhës shqipe; të zbatojë rregullat e drejtshkrimit gjatë 	<ul style="list-style-type: none"> Literaturë dhe udhëzues metodikë për përdorimin e rregullave të drejtshkrimit të gjuhës shqipe.

veprimtarive në institucionin arsimor.

Fusha : Përmbajtja shkencore dega: Art figurativ

Rezultati

Mësuesi do të jetë i aftë:

- të demonstrojë njohuri të qëndrueshme dhe të sakta shkencërisht në artin figurativ;
- të shpjegojë elementet dhe parimet, duke i evidentuar ato në vepra të ndryshme arti;
- të shpjegojë proceset e realizimit artistik në specialitetin përkatës;
- të shpjegojë saktë vlerat e artit botëror dhe përfaqësuesit e tyre.
  - *Arti prehistorik, arti në mesopotami, arti egjiptian, arti egje, arti grek, arti romak, kristianizmi i hershëm, arti bizantin, përfaqësuesit dhe veprat e tyre.*
  - *Arti islamik, arti kinez, qytetërimet e hershme në Amerikë.*
  - *Arti në mesjetë, mesjeta e hershme, arti romanik, arti gotik,*
  - *Arti në rilindje, gotiku i vonë, rilindja e pare, rilindja e lartë, manierizmi, baroku, rokoko.*
  - *Neoklasicizmi, romanticizmi, realizmi, impresionizmi, postimpresionizmi, avangardat artistike, arti në shekullin XX.*
- të shpjegojë saktë vlerat e artit shqiptar dhe përfaqësuesit e tyre.
  - *Arti shqiptar (kultura ilire), arti grek i kolonive (Butrinti, Apolonia, Dyrrahu) mozaikët e lashtë në Shqipëri.*
  - *Onufri, arti në Shqipëri - ikonografët e shekullit XVIII.*
  - *Arti në Shqipëri - periudha e rilindjes dhe periudha e pavarësisë, realizmi socialist në Shqipëri.*

Literatura

- Tekste shkollore, literaturë shkencore dhe materiale të tjera burimore që mbulojnë përmbajtjen e lëndës.

Fusha : Përmbajtja shkencore dega: Koreografi

Rezultati

Mësuesi do të jetë i aftë:

Literatura

- të demonstrojë njohuri të qëndrueshme dhe të sakta shkencërisht në artin koreografik;
- të shpjegojë elementet dhe parimet e artit koreografik, duke i evidentuar ato në vepra të ndryshme koreografike;
- të shpjegojë proceset e realizimit artistik në të një baleti;
- të shpjegojë saktë vlerat e artit të kërcimit botëror dhe përfaqësuesit e tyre.

Baleti në Evropë gjatë shek. XVII – XVIII:

- zhvillimi i mëtejshëm i kërcimit,
- shkollat dhe koreografët italianë dhe francezë,
- tiparet kryesore.

Epoka e Noverit:

- Reformat e Zhan Zhak Noveri,
- baletet kryesore të Nover.

Romantizmi dhe tiparet e tij në kërcim:

- Botëkuptimi romantik;
- Baleti i parë romantik;
- Koreografët, kërcimtarët dhe kompozitorët më të njohur të romantizmit.

Baleti Rus në shek. 20 dhe baletet e para simfonike:

- Zhvillimi i baletit rus;
- “Rilindja” e kërcimit klasik;
- Marius Petipa dhe P.I.Çajkovski;
- Anterpriza e S.Djaglievit.

Kërcimi klasik në shek. 20 dhe format kryesore të tij:

- Kërcimi Klasik në Evropë;
- Kërcimi Klasik në Amerikë;
- Format e baleteve;
- Përfaqësuesit më të njohur.

Lindja e kërcimit modern dhe përfaqësuesit e tij:

- Lindja e kërcimit modern në Amerikë
- Zhvillimi i tij në Evropën Perëndimore;
- Shkollat kryesore;
- Përfaqësuesit.

Baleti në Shqipëri:

- Lindja e baletit në Shqipëri;
- Pedagogët dhe kërcimtarët e parë;
- Krijimi i shkollës dhe trupës

- Tekste shkollore, literaturë shkencore dhe materiale të tjera burimore që mbulojnë përmbajtjen e lëndës.

<p>profesionale;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Baletet shqiptare. 	
---	--

Fusha : Përmbajtja shkencore dega: Muzikë

<p>Rezultati Mësuesi do të jetë i aftë:</p>	<p>Literatura</p>
<ul style="list-style-type: none"> • të demonstrojë njohuri të sakta dhe të qëndrueshme shkencërisht mbi muzikën dhe zhvillimin e tij; • të shpjegojë elementet dhe parimet e muzikës. • të shpjegojë ndërtimin e formave të ndryshme muzikore si klasifikimin e orkestrave; <ul style="list-style-type: none"> - <i>Orkestra simfonike</i> - <i>Kompleksi i dhomës</i> - <i>Banda;</i> - <i>Format muzikore 1, 2, 3pjesëshe:</i> - <i>Periudha muzikore</i> - <i>Minueti</i> - <i>Rondoja</i> - <i>Fuga</i> - <i>Sonata</i> - <i>Koncerti,</i> - <i>Simfonia.</i> • të shpjegojë vlerat e muzikës botërore dhe asaj shqiptare, duke përshkruar karakteristikat e secilës periudhë dhe përfaqësuesit e tyre: <ul style="list-style-type: none"> - <i>Muzika në mesjetë</i> - <i>Muzika në rilindje, përfaqësuesit dhe veprat e tyre</i> - <i>Muzika në klasicizëm, përfaqësuesit dhe veprat e tyre</i> - <i>Muzika romantike e shek. Ix dhe xx,</i> - <i>Përfaqësuesit dhe veprat e tyre.</i> • të shpjegojë vlerat e muzikës shqiptare, duke 	<ul style="list-style-type: none"> • Tekste shkollore, literaturë shkencore dhe materiale të tjera burimore që mbulojnë përmbajtjen e lëndës.

përshkruar karakteristikat e secilës periudhë dhe përfaqësuesit e tyre:

- *Opera e parë*
- *Baleti i parë*
- *Simfonia e parë*
- *Vepra të tjera të muzikës shqiptare*
- *Muzika e lehtë dhe moderne: rrymat përfaqësuesit dhe veprat e tyre.*
- *Muzika kosovare, karakteristika, vepra dhe përfaqësues.*